

Papež František

U mne je vždy otevřeno

v rozhovoru s Antoniem Spadarem SJ

e-knihy

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, pořídte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách <http://www.paulinky.cz/obchod/eknihy>. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky

www.paulinky.cz

PAPEŽ FRANTIŠEK

U mne je vždy otevřeno

Rozhovor, který vedl P. Antonio Spadaro SJ
s papežem Františkem

Photographs © L'Osservatore Romano

© 2013 RCS Libri S.p.A., Milano

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2014

Petrská 9, 110 00 PRAHA 1

Tel.: 222 311 206

E-mail: paulinky@paulinky.cz

www.paulinky.cz

ISBN 978-80-7450-134-0 (Tištěná kniha)

ISBN 978-80-7450-150-0 (PDF)

ISBN 978-80-7450-151-7 (ePub)

ISBN 978-80-7450-152-4 (Kindle/mobi)

O KNIZE

Od 19. září 2013, kdy byl v časopise *La Civiltà Cattolica* a v dalších jezuitských časopisech v patnácti různých zemích publikován rozhovor s papežem Františkem, se můj život nějak změnil. Nehledě na mediální lavinu, kterou jsem zvládal jen s velkou námahou, bych chtěl zdůraznit jednu skutečnost: Elektronickou i běžnou poštou, na Twitteru, v sms zprávách, v telefonátech či v komentářích na mém facebookovém profilu jsem dostal víc než tisíc ohlasů nejen od přátel, ale i od různých lidí z celého světa, kteří mi sdělovali – někteří ve 140 znacích, jiní v delších textech –, jak prožívali tento rozhovor.

Musím upřímně připustit, že jsem to nečekal, a to, co jsem zažil, překonalo mé schopnosti vnitřního zpracování. Mnozí lidé byli dojatai. Někteří před lety opustili církve, někteří dokonce i kněžství. Jiní se označovali za agnostiky a po přečtení tohoto rozhovoru mi napsali o své touze přečíst si evangelium. Někteří si kvůli papežově „otevřenosti“ dělali starosti, jiní naopak děkovali za sílu, kterou jim vlila papežova slova. Především jsem však obdržel mnoho vzkazů

od trpících lidí, kteří pocítili naději. Když se jeden novinář o tomto rozhovoru vyjádřil jako o úžasné bombě, pocítil jsem potřebu hned reagovat: „Ne! Byl to hluboký duchovní zážitek.“

Jednou jsem v jistém televizním rozhovoru s humorem poznamenal: „Byl to tak silný zážitek, že bych o tom mohl napsat knihu.“ Od té chvíle mě mnozí povzbuzovali, abych to vážně udělal, a to rychle. Tato kniha je ovocem oněch povzbudivých slov. Obsahuje text rozhovoru, v němž byly opraveny některé tiskové chyby. Ve skutečnosti však chce čtenářům poskytnout příležitost k tomu, aby se mohli k rozhovoru pozorněji vrátit a ještě hlouběji nahlédnout do jeho obsahu. Zkusím to vysvětlit. Dělat interview s papežem Františkem je takřka nemožné. Jeho originální odpovědi jsou jen zřídka krátkými větami, které by odpovídaly na konkrétní otázku. Papež je výbušný, miluje dialog, rád otevírá dveře i okna a opět se vrací k tomu, co již řekl, ale především rád diskutuje a vzpomíná na své osobní zážitky. V rozhovoru s ním nikdy nechybí odkazy na konkrétní zkušenosti. Dovede psát abstraktněji, ale když s někým rozmlouvá, pak neuvažuje v abstraktních pojmech, ale jeho rozhovor je reflexí a sdílením prožité zkušenosti. Takový je alespoň můj zážitek z našich tří odpoledních rozhovorů.

Ta verze rozhovoru, která byla publikována, je tedy spolehlivým, papežem revidovaným a organickým shrnutím dialogu, jenž pro mne zůstává nevyčerpatelným zdrojem informací a podnětů. Z různých důvodů se všechny nedostaly do konečného textu, a to zvláště proto, aby se příliš nehromadily opakované informace, anekdoty, gesta, výrazy... Publikované interview obsahuje pouze jistou část informací. Upřednostnil jsem narativní styl právě proto, abych je mohl do textu zahrnout. Nicméně další prvky zůstaly vynechány. Vynechány byly též specifické odkazy na promluvy, homilie a texty, které Jorge Mario Bergoglio napsal jako jezuitský kněz či jako kardinál arcibiskup v Buenos Aires.

Nyní jsem se v této definitivní podobě snažil formou komentáře sesbírat všechno, co bylo vynecháno, abych ještě lépe objasnil obsah rozhovorů, a to nejen z kulturního a pastoračního hlediska, ale také z hlediska lidského a životopisného. Papež tyto shrnující pasáže autorizoval. Připojil jsem též jistý druh „zákulisních“ informací o rozhovoru. Dále nabízím jakýsi výklad slov papeže Františka ve světle bohatého dědictví textů, které předcházely jeho zvolení, ale i jeho papežských proslovů. Přesvědčil jsem se, že tento způsob může prospět lepšímu pochopení toho, co papež říká, a to zvláště některých kontroverzních částí, nebo těch pasáží, které odkazují na skutečnosti, které čtenář nemusí nutně znát.

Toto interview je svým způsobem malý zázrak. Zrodilo se z nápadu požádat papeže o rozhovor, s nímž přišli redaktoři jezuitských kulturních časopisů v Evropě, v Chile a ve Venezuele. Pak jsme k iniciativě přizvali také náš časopis ze Spojených států, protože jsem se dozvěděl, že tamní redakční tým také chtěl papeži zaslat několik písemných otázek a uvažoval, jak by to mohl udělat. Byl to tedy projekt, v němž už nešlo pouze o interview, ale také o jeho rychlý překlad do různých jazyků, aby mohlo být publikováno současně v šestnácti časopisech.

K tomu došlo 19. září 2013 v 17 hodin (římského času). Zázrakem byla bezpochyby domluva všech zmíněných časopisů po celé zeměkouli. Ale také fakt, že nedošlo k žádným „leaks“, k žádným předčasným únikům informací, které by byly přece možné a dokonce velmi snadné vzhledem ke složitosti celé operace, do níž byly zapojeny celé redaktorské, překladatelské a technické týmy.

Popravdě řečeno dozvěděli jsme se, že jistému velkému deníku se podařilo získat kompletní text zhruba osm hodin před jeho oficiálním publikováním. Z úcty k papeži však dodržel embargo až do 17. hodiny. I to je snad zázrak, že se nějaký deník dokáže vzdát takového mediálního sousta.

Od svého založení v roce 1850 časopis *La Civiltà Cattolica* stále udržuje úzké vztahy s Apoštolským stolcem, ale nyní je to poprvé, co publikuje interview s papežem. My jezuitští redaktoři – náš redakční tým tvoří odjakživa výhradně jezuité – máme z toho radost. Z mé strany se prostřednictvím této knihy dělím se čtenáři o jednu konkrétní zkušenost a činím to s vděčností člověka, jenž díky četným vzkazům od mnoha lidí prožívá čas milosti.

*P. Antonio Spadaro SJ,
šéfredaktor La Civiltà Cattolica,
@antoniospadaro*

DŮM SVATÉ MARTY, PONDĚLÍ 19. SRPNA 2013, 9:50

Je pondělí 19. srpna 2013. Papež František se se mnou domluvil na desátou hodinu v Domě svaté Marty. Po otci jsem zdědil potřebu chodit všude dřív. Lidé, kteří mě přijímají, mě usazují v salonku. Nečekám dlouho, stačím si jen připomenout, jak v Lisabonu na setkání šéfredaktorů časopisů Tovařystva Ježíšova vznikl návrh společně publikovat interview s papežem. Diskutoval jsem s dalšími šéfredaktory a navrhl pár otázek, které by vyjadřovaly zájmy všech. Po několika minutách mě vedou k výstahu. Když z něho vystupuji, papež mě už očekává. Mám příjemný dojem, že nemusím překračovat žádné bariéry.

Vstupuji do jeho pracovny a papež mi nabízí křeslo. Sám si sedá na vyšší a tvrdší židli kvůli problémům se zády. Prostředí je jednoduché, strohé. Pracovní prostor na psacím stole je malý. Zaráží mě prostota nejenom zařízení, ale také předmětů. Je tu pár knih, papíry, pár upomínkových věcí. Mezi nimi obraz svatého Františka, socha Naší Paní z Luján – patronky

Argentiny, kříž a socha spícího svatého Josefa, velmi podobná té, kterou jsem viděl v jeho rektorském a provinciálském pokoji v Colegio Máximo v San Miguel. Bergogliovu spiritualitu netvoří „harmonizované energie“, jak by to on vyjádřil, nýbrž lidské tváře: Kristus, svatý František, svatý Josef, Maria.

Papež mne přijímá s úsměvem, který již mnohokrát obletěl svět a otevírá lidská srdce. Začínáme mluvit o různých věcech, ale především o jeho cestě do Brazílie. Papež ji považuje za opravdovou milost. Ptám se, zda si odpočal. Říká mi, že ano, je mu dobře, ale hned pokračuje, že Světové dny mládeže pro něho byly určitým tajemstvím. Říká mi, že nebyl zvyklý mluvit k tolika lidem: „Umím mluvit k jednotlivcům, ke každému zvlášť, a vstupovat osobně do kontaktu s tím, koho mám před sebou. Nejsm zvyklý na masy.“ Říkám mu, že je to opravdu vidět a právě to všechny oslovuje. Když je mezi lidmi, je vidět, že jeho oči spočívají na jednotlivcích. Televizní kamery to potom přenášejí a všichni mohou vidět, jak se cítí svobodný v přímém, alespoň očním kontaktu s tím, koho má před sebou.

Moje slova ho těší, je rád, že může zůstat tím, kým je, a nemusí měnit svůj obvyklý způsob komunikace s druhými – ani když má před sebou miliony lidí, jako tomu bylo na pláži Copacabana. Ještě než zapnu diktafon, hovoříme také o jiném. V souvislosti s jednou mou publikací mi říká, že ze současných francouzských

myslitelů má nejraději Henriho de Lubaca a Michela de Certeau. Říkám mu i něco osobnějšího.

I on mluví o sobě a zejména o svém zvolení na Petřův stolec. Říká mi, že když si ve středu 13. března u oběda začal uvědomovat, že by mohl být zvolen, pocítil, jak na něho sestupuje hluboký a nevysvětlitelný pokoj, vnitřní útěcha a zároveň totální tma, hluboká temnota prostupující vše ostatní. A tyto pocity jej provázely až do zvolení.

Rád bych s ním takto důvěrně mluvil celé hodiny, ale vytahuji papíry s otázkami, které jsem si připravil, a zapínám diktafon. Nejprve mu děkuji jménem všech šéfredaktorů jezuitských časopisů, které budou tento rozhovor publikovat. Krátce před audiencí, kterou poskytl jezuitům z *La Civiltà Cattolica* 14. června 2013, mi papež řekl, jak je pro něho obtížné poskytovat rozhovory. Chce mít raději čas na přemýšlení, než odpoví, a správná odpověď ho napadne až po té, kterou už dal: „Nepoznával jsem sám sebe, když jsem během zpátečního letu z Ria de Janeiro odpovídal novinářům na jejich otázky.“ Během našeho rozhovoru papež několikrát klidně přerušil svoji odpověď, aby ještě něco doplnil k předchozí otázce. Rozhovor s papežem Františkem je jako nějaký vulkanický proud myšlenek, které na sebe navazují. Dokonce i během psaní svých poznámek mám nepříjemný dojem, že přerušuji spontánní dialog. Je zřejmé, že papež František je zvyklý spíš konverzovat než přednášet.

Interview s papežem Františkem

Rozmlouvat z očí do očí s papežem Františkem je duchovní zážitek. Když jsem s ním pobýval delší dobu, měl jsem dojem, že vidím člověka hluboce ponořeného v Bohu. Jeden jeho přítel, Luis Palau, světově známá vůdčí osobnost evangelikálních křesťanů, o něm jednou řekl: „Když jsi s Bergogliem, máš dojem, že se osobně zná s Bohem Otcem.“ Je to tak. Člověk především cítí, že má před sebou svobodného člověka, člověka, jenž disponuje duchovní svobodou, která se však plně účastní života, životních událostí i citů. Je to vyrovnaný člověk, který se cítí dobře ve své kůži.

Jorge Mario Bergoglio má úžasný smysl pro humor, ale také smysl pro vážnost života a to ho činí střídavým, avšak ne ponurým. Je člověkem, jenž je velmi pozorný k těm, které má před sebou, a dovede se ponořit do jejich příběhů. Jeho lidství je opravdový „klidný chaos“. Nelze k němu přistupovat, jak velí úzus při formálním rozhovoru. A tak (nejsem schopen si vybavit jak a proč) jsem mu vyprávěl o svých rodičích, kteří se jmenují Grazia a Santi. Moc mi za to děkoval. On mi zas vyprávěl o své babičce Rose, o rodinných procházkách, o kině... Všechno při vypnutém diktafonu, samozřejmě. Vůbec se mi

nechtělo jej zapínat, jako by to zmáčknutí digitálního tlačítka omezovalo podstatu rozhovoru, jenž byl do toho okamžiku soukromým.

Měl jsem před sebou papír a pero. Začal jsem si i dělat poznámky. Ani to netrvalo dlouho. Ten bílý papír, který se plnil mými čmáranicemi, se stával jakousi bariérou, jakýmsi filtrem plynulého a ladného rozhovoru. Záhy jsem se rozhodl odložit pero a rozmlouvat s ním svobodně. To ostatní zvládne diktafon. A rozhovor probíhal plynule. Jistě i jezuitská formace nás navíc vybavila společným slovníkem.

Papež mi jasně řekl, že se nemám bát ozvat, kdybych slyšel něco nejasné, nebo něco, s čím nelze souhlasit. Určitě jsem tam nebyl proto, abych oponoval papeži, ale jeho pobídka prozrazovala chuť na upřímný a otevřený rozhovor. Přesvědčil mě o tom jeden detail: skutečnost, že má rád Henriho de Lubaca a Michela de Certeaua. Věděl jsem o de Lubacovi, kterého často cituje. Nevěděl jsem o de Certeauovi. Oba jsou jezuité, kteří byli blízkými přáteli. De Certeau se v roce 1950 stal jezuitou též proto, že jej inspirovalo de Lubacovo myšlení, s nímž se hluboce ztotožňoval. Nicméně v roce 1971 se de Lubac radikálně odvrátil od svého žáka. Skutečnost, že papež František je nyní cituje spolu, vedle sebe, na mě působí jako znamení toho, že jeho

myšlení je otevřeno konfliktu a odlišným názorům, které nejsou nutně usmířeny.

Bergoglio se tomuto způsobu naučil už dávno. Když 19. září 2006 v Colegio San Cayetano de Liniers zakončoval XII. dny sociální pastorače, řekl: „Tou největší hrozbou, tou nejhorší nemocí je homogenizace myšlení, intelektuální autismus, pocit, jenž mě vede k tomu, abych na věci nahlížel ve své vlastní bublině. Proto je důležité podporovat různost a dialog.“ Na srdci mu však leží také jednota rozdílů, fakt, že mohou žít společně, a proto si vymyslel tento obraz: mnohostěn, „který je jednotou všech jednotlivostí, přičemž v této jednotě uchovává jejich originalitu“¹.

Cítím se tedy velmi dobře. Nicméně, jasně zde vnímám jistý paradox. „Vím“, že mám před sebou papeže, vnímám jeho autoritu, ale necítím v jeho vystupování žádnou odtažitost. Jeho autorita není doprovázena posvátným odstupem, ale blízkou vstřícností, je to ta *cercanía*², na které mu tolik záleží.

1 J. M. BERGOGLIO: *Noi come cittadini. Noi come popolo. Verso un bicentenario in giustizia e solidarietà 2010–2016* [My jako občané. My jako národ. K dvoustému výročí ve spravedlnosti a solidaritě]. Milano – Città del Vaticano, Jaca Book – Libreria Editrice Vaticana 2013, s. 68.

2 Blízkost – pozn. překl.

V jisté chvíli jsem však měl pocit, jako bych seděl na nějaké sopce. Řekl jsem to papeži a myslím, že dělal, jako by to neslyšel. Papež je snílek. Ne však v tom smyslu, že by věřil snům, jak je běžně chápeme. Věří touhám, to ano. Je však mužem příliš praktickým a realistickým na to, aby se nechal unášet vágními sny, nostalgickými vzpomínkami, nebo tím, co sám definoval jako „proustovská mlhovina“. Věří však ve sny chápané jako místo setkání s Bohem, tak jak jsou chápány v Bibli. Odsud čerpá svou sílu. Není to náhoda, že papež má na svém psacím stole před sebou sochu spícího svatého Josefa. Jinou podobnou sochu má dokonce na stole před dveřmi do svého pokoje. Tato soška představuje sen, v němž anděl říká Josefovi: „Neboj se k sobě vzít svou manželku Marii“ (srov. Mt 1,20)³. Připadá mi, že právě toto je nejlepší obraz jeho působení a jeho služby: Josefův sen a jeho následná „neochvějná poslušnost“⁴ tomuto snu.

„Neboj se...“ – právě tato vnitřní jistota ho jistě musela doprovázet při jeho *accepto*, které

3 Srov. J. M. BERGOGLIO: *Otevřená mysl, věřící srdce*. Praha, Paulínky 2013, s. 48.

4 J. M. BERGOGLIO: *È l'amore che apre gli occhi* [To láska otevírá oči]. Milano, Rizzoli 2013.